

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Відповідно до визначених людиною цінностей формуються економічні (соціальні) ролі. Проте, навіть члени однієї родини мають різні уявлення про життєві цінності. Учні основної школи – підлітки, а саме в цьому віці розпочинається активна соціалізація, головним стає усвідомлення належності до покоління, а не сімейні традиції. Важливим етапом економічної соціалізації особистості є період навчання у школі, яка залишається центральною ланкою цього процесу [1].

На підготовку учнів до свідомого, відповідального вибору власної позиції у просторі економічних відносин, а саме, на формування у особистості тих економічних властивостей, які дозволяють їй повноцінно увійти в економічну сферу суспільства, має бути спрямований весь навчально-виховний процес, вважає І. Зубіашвілі.

Науковці термін «фінансова грамотність трактують так:

Шон Мунді. Фінансова грамотність – це знання, навички та впевненість, які дозволяють собі приймати правильні фінансові рішення та діяти відповідно до конкретних обставин. Метою розвитку фінансової грамотності є вплив на поведінку людей, а не просто надання їм знань, умінь та навичок.

Т. О. Кізима. Фінансова грамотність – сукупність світоглядних позицій (установок), знань і навиків громадян щодо ефективного управління особистими фінансами та здатність компетентно застосовувати їх у процесі прийняття фінансових рішень.

Г. Ю. Кучерова. Фінансова грамотність – певне вміння застосовувати фінансові знання та використовувати здобуті фінансові навички, щоб

отримувати максимальну користь від управління власними фінансами та застосування фінансових послуг.

Також Г. Ю. Кучерева тлумачить ще два поняття, які часто ототожнюють з фінансовою грамотністю. Фінансова обізнаність – це наявність у людини певного рівня фінансових знань та навичок, що формують відповідний рівень його компетентності з певних фінансових питань. Та фінансова освіченість, яка характеризує наявність певного рівня здобутої фінансової освіти.

Дослідження у сфері фінансової грамотності населення країни обумовили потребу впровадження освітніх науково-методичних розробок щодо її підвищення в процесі професійної підготовки фахівців з фінансової грамотності.

У 2015 році навчальні програми з фінансової грамотності для початкової та основної школи отримали гриф Міністерства освіти і науки України й увійшли до переліку курсів за вибором і факультативів.

У цьому контексті у 2019 році було створено програму, навчальний посібник та робочий зошит «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?». Вони повністю враховують зміни в фінансовій галузі за останні 5 років, містять блоки про основні права споживачів фінансових послуг, правила безпечної роботи з платіжними картками, про криптовалюту, електронні гроші, платіжні інструменти тощо.

Посібник складається з 5 розділів та 25 тем. З нього учні дізнаються про сучасну фінансову систему, фінансові установи та їхні послуги. За підсумками курсу школярі зможуть навчитись ефективно управляти власними фінансами та відповідально користуватись фінансовими послугами.

У розробці навчальних матеріалів взяли участь фахівці МОН, USAID «Трансформація фінансового сектору», Університету банківської справи та низка експертів.

Навчальний посібник та робочий зошит можна завантажити на сайті МОН.

Згідно з дослідженням «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні», яке провів 219 проект USAID «Трансформація фінансового сектору» в червні 2019 р., українці мають низький рівень фінансової грамотності у порівнянні з іншими країнами – 11,6 із 21 балів. Це один з найнижчих показників серед 30 країн, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку.

З 2012 до 2019 року МОН за підтримки USAID запроваджувало експериментальне викладання курсу «Фінансова грамотність» у системі загальної середньої освіти. Щороку курс удосконалювався згідно з побажаннями викладачів, методистів, експертів, учнів та їх батьків.

Місце курсу «Фінансова грамотність» у вирішенні проблемних питань та завдань на майбутнє:

- проведення організаційної роботи щодо залучення спонсорських коштів для проведення Всеукраїнських турнірів юних знавців фінансової грамотності (методичні рекомендації щодо проведення турніру);
- розширення мережі навчальних закладів та надання їм методичної допомоги щодо проведення Всесвітнього тижня грошей, Всесвітнього дня заощаджень;
- продовження роботи щодо вдосконалення навчально-методичного забезпечення курсу;
- продовження роботи щодо організації навчання тренерів;
- продовження діяльності щодо впровадження курсу «Фінансова грамотність» у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів I та II рівнів акредитації;
- продовження роботи щодо включення курсу «Фінансова грамотність» до переліку вибірково-обов'язкових предметів, які вводяться до навчального плану з метою загального розвитку учнів;

- створення електронних ресурсів для інформаційно-комунікаційної підтримки експерименту з упровадження фінансової грамотності і поширення кращого педагогічного досвіду;

- сприяння створенню умов для інтеграції практик із фінансової грамотності дорослих і дітей, розвитку сімейної фінансової культури.

Потрібно зазначити що саме є основами фінансової грамотності:

1. По-перше, це грамотний підхід до грошей. Кожна людина повинна вміти правильно користуватися своїми грошима, сприймаючи їх як гнучкий інструмент, яким можна легко управляти. Варто зробити так, що не людина працювала на гроші, а гроші працювали на людину.

2. Облік та вміння планувати свої фінансові ресурси. За допомогою ретельного фінансового плану, який можна створити самостійно, або навіть найняти фінансового консультанта, треба раціонально розподіляти свої доходи та витрати та визначити яку суму є можливість відкласти задля досягнення певної цілі. Раціональний та правильний розподіл своїх фінансових ресурсів необхідний для накопичення коштів для придбання нерухомості або автомобіля, чи акумулювання капіталу для створення активів.

3. Основи співпраці з фінансовими установами. На сьогодні для того, щоб бути успішним та багатим, необхідно мати вміння співпрацювати з різноманітними фінансовими установами та елементами фінансового ринку: банками, страховими компаніями, брокерами, використовуючи важливі інструменти для розподілу та примноженню грошей. Багатьом людям варто знати, що споживчий кредит – це крок до бідності та розорення власного капіталу, а накопичення та заощадження грошей – крок до багатства. Тим паче, на рику фінансів на сьогодні існує безліч послуг та програм, що допоможуть отримати дохід навіть з мінімальними вкладками.

4. Знання своїх прав та обов'язків. Саме обізнаність у сфері правового регулювання допомагає правильно використовувати фінансові ресурси та не

потрапити на шахраїв. Знання прав дає змогу укласти договори, не шкодячи собі і своїм фінансам.

5. Уміння заощаджувати. Однією з базових основ – є вміння створювати заощадження. Згідно зі статистичними даними, більшість українців зберігає свої заощадження вдома, саме це негативно віддзеркалюється на добробуті кожного громадянина та на економіці країни в цілому. За допомогою депозитів та інвестицій можна не лише зберігати всю суму в цілості, а й примножувати свій дохід.

6. Відповідальний підхід щодо придбань фінансових послуг. За допомогою правильного математичного розрахунку вигоди можна зробити вибір фінансової послуги, отримуючи при цьому максимум користі.

Фінансову грамотність не варто розглядати як окремий предмет. Доцільніше інтегроване навчання, тому що питання тоді вивчається з різних поглядів. Коли ми говоримо про будь-яку річ, ми її розглядаємо виокремлено. Це неправильний підхід. Фінансову грамотність ми маємо інтегрувати в загальний навчальний процес. Адже питання не в тому, щоб навчити в стінах закладу економіста, а дати необхідні життєві навички. Для початкової школи – це має бути початок. Тобто розуміння, що таке гроші і товари, яким чином рахувати гроші. Ці питання ми повинні розглядати в межах такого явища, як споживання. Споживання має бути не понаднормовим, а раціональним. Але пояснити дітям, що таке раціональне споживання – складно. Це можна зробити лише в процесі.

Список використаних джерел:

1. Максимова О. Фінансова грамотність у початковій школі. *Сучасна школа України*. 2018. № 4. С. 48–50